

PENA (16) *sb f*

-e- (15) [zapisy: -oe- (10), -ae- (4), -ę- (1), [-e-]], -ę- (1).

Zapis [-e-] z tekstu nie oznaczającego é; a jasne [w tym 2 r. nie kreskowane (może lat.)].

sg *N* pena (6). ◇ *G* peny (3). ◇ *D* penie (1). ◇ *A* penę (1). ◇ *I* peną (2). ◇ *pl N* peny (2). ◇ [A peny. ◇ *I* penami.] ◇ *L* penach (1).

Sł stp, Cn brak, Linde bez cytatu.

Środek represyjny stosowany za przekroczenie norm; kara [poena – kaźń, karanie *Mącz* 307; – kaźń *Calep*; karanie, kaźń; męczenie, męka, mordowanie; pokuta kościelna jawna albo tajemna od spowiednika naznaczona; pokuta dobrowolna, prywatna – poena *Cn*] (16) : Tákże wżytkié práwá ták przyrodzone/ iáko y piáné/ poeny/ y poštěpki/ y řpiłki do powřtánia *contra hoftes patriae, et perduelles* vczynioné/ przeciwko nim podnieřioné/ y wykonáné byđź máią. *SarnStat* 15, 43, 99, 436, 715, 1299, 1310.

pena na kogo (5): Wđdy w poborże lepřze ieřt obwárowánie/ bo gdy nie řlufźnie poborca *in retentis* poda/ ieřt nań *paena*, ále tu řadney *paeny* nie máłź ná złęgo człowieká. *GórnRozm* G3v; *SarnStat* 119, 152, 336.

Zwroty: »peną penować« (1): A Gdźieby kto Poborów nie wydał/ tedy tákowego Poborcá [...] powinien deferowác y onęgo poená *quatuordecim marcarum in eodem termino* [...] poenowác *SarnStat* 345.

[»penę przyplácić«: co jeźeliby kto przeciw postanowieniu temu i mandatowi naszemu czynić [...] śmiał, [...] penę 3 grzywny – przypłáci *OrdynWiej 1579 nr 53*.]

[»peny stanowić«: mocy nikt nie miał tu we Śrzedzie i wszędy indzie sejmików albo zjazdów jakich składać, wojennego ruszenia albo peny stanowić jakie. *AktaSejmikPozn 1587/59*.]

»penę włóżyć, [załóżyć]« (1): Gdyź Król Włádyřław [...] ná té/ kóřzyby pieniędzy *super ea bona* dawáli/ poeny řadnéy nie włóżył *SarnStat* 336; [Jakoź i to okazywanie, kóřre na kszałt pospolitego ruszenia uczyniono i penę teź załóżono, stało się jawnie przeciwko prawu *AktaSejmikPozn 1587/47, 1587/47*].

Wyrażenia: »peną karan« (1): ieřliby kóřy z nich po Polaku zář Polakowi/ á nie Litwinowi [...] cokolwiek w źiemii Inflántłkiéy [...] ziednał/ vprořił/ pieczętował/ y przywiléy wydał/ náđ to/ y ten kaźdy kóřyby o to prořił/ otrzymał/ y od tego *ipfo facto* odpádác ma/ y o to peną *infamiae* karan byđź ma. *SarnStat* 1201.

[»sroga pena«: iź kořcioł [...] nieřtátecznych á niepowřciágliwych káplánów nie pochwała. I owłřem tákowemu nieutćiwemu ich obcowánii/ řrogiemi penámi/ ábo karánim/ wřřythkiemu duchowieńřtwu/ ieřt drogá zágrodzona *ZebrzydOdpow Aa3*.]

[*Szereg*: »pena i ([abo]) kaźń (a. [karanie])« (1): Ziemiękiego práwá Księgi dźieřiąte o paenách y kaźniách. *SarnStat* 715 řp; *ZebrzydOdpow Aa3*].

a. *W stosunkach między Bogiem a człowiekiem: wyznaczenie kary za grzechy* (1) :

Szereg: »pena albo karanie« (1): Pan Bog řam wřtawył penę/ albo karanie zatakowy grzech [męźobójřtwo] *SeklKat* I3v.

Synonimy: groza, kara, karanie, karność, kaźń, pomsta, wina.

Cf **PENOWANIE**

JDok